www.pwc.nl

Op zoek naar de balans tussen transparantie en privacy

Onderzoek naar de impact van het UBO-register op vermogende families en familiebedrijven in twaalf Europese landen

December 2015

pwc

Het UBO-register in een oogopslag

Hoewel er nog veel onduidelijkheid bestaat rondom de exacte invulling van het UBO-register, laat ons onderzoek onder twaalf landen zien dat de invoering van dit register impact heeft op de privacy en gevoelens van veiligheid van UBO's. Deze zorgen moet de nationale wetgever laten meetellen in de afweging tussen de maatschappelijke roep om transparantie en het recht van het individu op privacy bij de invoering van het register. De ontwikkelingen rond de invoering van dit register moeten daarom op de voet worden gevolgd.

1 De 4e antiwitwasrichtlijn heeft als doel belastingontduiking te voorkomen en witwaspraktijken en financiering van terrorisme tegen te gaan. Meer transparantie wordt als oplossing ingezet en de EU-lidstaten moeten een UBO-register invoeren, een register van uiteindelijke eigenaren. De richtlijn geeft de EU-lidstaten enige ruimte bij de vormgeving van het UBO-register. Het register moet vóór 27 juni 2017 zijn ingevoerd.

4e EU antiwitwasrichtlijn

27-06-2017

2 Het UBO-register is toegankelijk voor opsporingsdiensten, specifieke beroepsgroepen en derden met een legitiem belang. De vraag is of bijvoorbeeld journalisten onder de laatste groep vallen.

3 Een UBO (Ultimate Beneficial Owner) is iedere natuurlijke persoon die voor meer dan 25% (in)direct eigendom of zeggenschap heeft over een entiteit, zoals een vennootschap of trust.

4 Het UBO-register brengt een afweging tussen meer transparantie en het recht op privacy. Het vinden van een goede balans daartussen is cruciaal.

Inhoud

Voorwoord 4

Hoe is de registratie nu? 6

Het UBO-register in vogelvlucht 10

Wat zijn de verwachtingen? 12

Impact in de maatschappij 16

De kern van de dialoog 18

Conclusies en aanbevelingen 20

Voorwoord

In deze publicatie 'Op zoek naar de balans tussen transparantie en privacy' tonen wij de resultaten van ons onderzoek naar de impact van het UBO-register op vermogende families en familiebedrijven in twaalf Europese landen. Voor al deze landen geldt dat familiebedrijven de ruggengraat van de nationale economie vormen. Wij hebben hierbij zowel de bestaande als de toekomstige registratieregeling voor u in kaart gebracht. Met deze publicatie willen wij een bijdrage leveren aan een gedegen, inhoudelijke discussie over het spanningsveld tussen transparantie en privacy.

De komst van het UBO-register is een feit. UBO staat voor 'ultimate beneficial owner', de uiteindelijk gerechtigde of begunstigde van bijvoorbeeld een vennootschap of een trust. Een UBO is iedere natuurlijke persoon die voor meer dan 25% (in)direct eigendom of zeggenschap heeft.

De verplichte invoering van dit register volgt uit de 4e antiwitwasrichtlijn, die het Europese Parlement op 20 mei 2015 heeft aangenomen. Nederland moet deze richtlijn vóór 27 juni 2017 omzetten in zijn nationale wetgeving. Het doel van deze richtlijn is om – door middel van transparantie – belastingontduiking, witwaspraktijken en terrorismefinanciering aan te pakken. Een te steunen doel, maar de vraag rijst of het UBO-register, zoals voorgeschreven in de richtlijn, het juiste middel is om dit doel te bereiken. Komt het recht op privacy door het UBO-register niet te zeer in de knel? En is er dan een risico dat het register averechts werkt?

Familiebedrijven zijn de ruggengraat van de Europese economie

Familiebedrijven leveren een buitengewoon belangrijke bijdrage aan de Europese economie. In vrijwel elk Europees land bestaat de overgrote meerderheid van ondernemingen uit familiebedrijven, en in de meeste landen draagt het segment 50% of meer bij aan het Bruto Nationaal Product. Hoewel familiebedrijven gemiddeld iets kleiner zijn dan overige bedrijven, genereren ze bijna de helft van alle banen.

In ons rapport over de fiscale bedrijfsopvolgingsregelingen in West-Europe - *"West-Europa trekt één lijn bij overdracht familiebedrijven"* - leest u hier meer over.

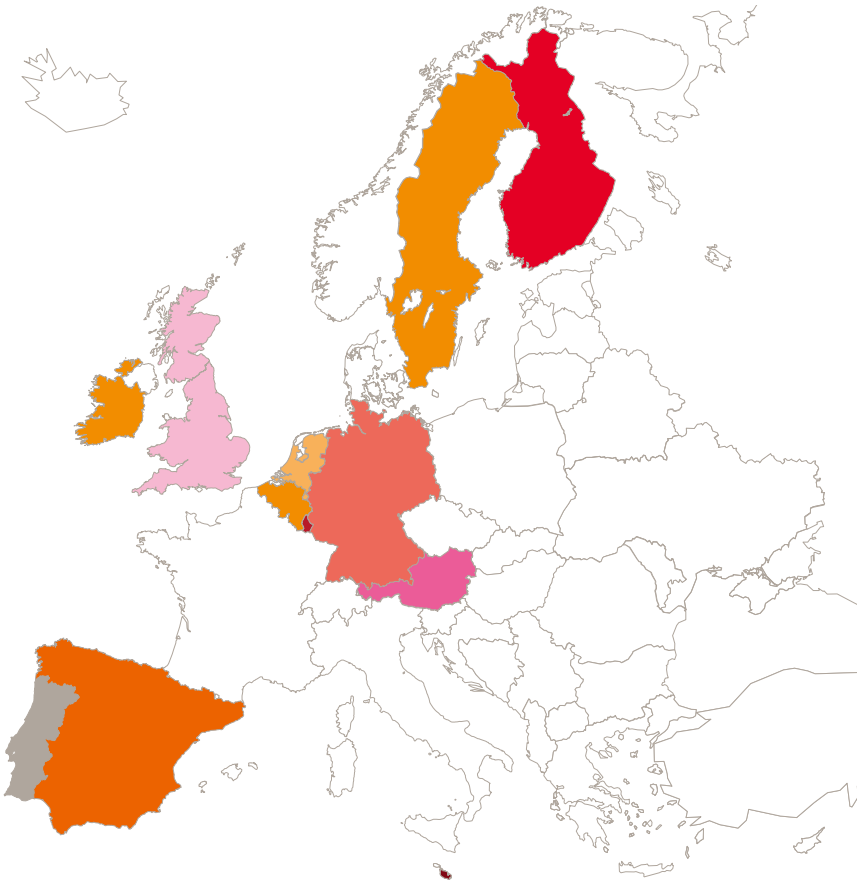

Voor vermogende particulieren en familiebedrijven, die vanwege veiligheid en vertrouwelijkheid anonimiteit verkiezen, heeft de aankondiging van het verplichte register veel onrust gebracht. Dat is begrijpelijk, want een eenvoudig toegankelijk register met hun persoonsgegevens, kan een bedreiging vormen voor hun privacy en eventueel zelfs hun persoonlijke veiligheid en die van hun kinderen. Als familiebedrijven zich hierdoor terughoudend gaan opstellen en in hun schulp kruipen, is het niet ondenkbaar dat het register contraproductief zal werken voor het doel van de richtlijn en uiteindelijk tot minder transparantie zal leiden.

Transparantie

Transparantie is niet meer is weg te denken uit het maatschappelijk debat. Er is een grote, toenemende behoefte aan informatie, mede door de technologische ontwikkelingen en de toegankelijkheid van internet. Ook is de behoefte in de maatschappij groot om zelf te bepalen welk nieuws, op welke manier en op welk moment te volgen. Transparantie is echter op te delen in drie elementen. Ten eerste, de zaken waarover iemand transparant moet zijn, bijvoorbeeld op basis van de wet. Ten tweede, de zaken waarover iemand transparant wil zijn, bijvoorbeeld omdat het bijdraagt aan het gewenste beeld van een organisatie. Ten derde, de zaken waarover iemand niet transparant wil zijn, bijvoorbeeld het recept van je meest succesvolle product. Afhankelijk van de maatschappelijk tendens, zullen deze drie elementen meer of minder gewicht hebben. Wat in ieder geval opmerkelijk is in de laatste jaren, is dat de eerste twee elementen toenemen in gewicht. Dit komt ook terug in het maatschappelijk debat, waar een wens tot geheimhouding steeds vaker direct een verdachtmaking tot gevolg heeft.

Veel hangt af van de manier waarop een lidstaat de Europese registratieverplichting in de nationale wetgeving zal gaan opnemen. Want elke lidstaat heeft daarbij enige vrijheid. Daarom hebben wij onderzoek gedaan naar de verwachtingen ten aanzien van de wijze waarop dit register in twaalf Europese landen zal worden ingevoerd en de impact die dit op ondernemende en vermogende families zal hebben.

Op basis van ons onderzoek hebben wij vastgesteld dat de invoering van het UBO-register impact heeft op de privacy en gevoelens van veiligheid van UBO's. Deze zorgen moet de nationale wetgever serieus nemen want ze zijn van belang bij de afweging tussen transparantie en privacy. De ontwikkelingen rond de invoering van het UBO-register moeten dan ook in elk land nauwlettend worden gevolgd.

Voor Nederland dringen wij er bij de wetgever op aan om een goede balans te vinden tussen de maatschappelijke wens tot transparantie en het individuele recht op privacy. Daarbij zal ook elk individu de zekerheid moeten hebben dat de verwerking van haar of zijn persoonsgegevens met voldoende waarborgen is omkleed. Verder zou Nederland, als koploper op het gebied van de bescherming van privacy, ook hier de rechten van het individu zoveel mogelijk moeten beschermen.

Renate de Lange-Snijders
Partner Tax Family Business & Private Wealth

Casper de Nooijer
Director Family Business

Frank Erftemeijer
Partner Legal Services

Hoe is de registratie nu?

Binnen de EU hebben juridische entiteiten te maken met registratieverplichtingen die bedoeld zijn om een transparante kapitaalmarkt te faciliteren. Deze registratieverplichtingen zijn veelal gebaseerd op nationale wetgeving waardoor de huidige regelingen in de twaalf onderzochte landen verschillen. De nationale wetgeving vloeit in sommige gevallen voort uit de implementatie van een Europese richtlijn. In dit hoofdstuk zetten we de huidige registratieverplichtingen in deze landen op een rij.

Uit ons onderzoek blijkt dat er tussen de betrokken landen verschillen bestaan in de mate waarin informatie wordt geregistreerd en ontsloten, al dan niet voor iedereen. Deze verschillen zien zowel op informatie over de entiteit als informatie over de UBO. We belichten de volgende aspecten: (1) soorten entiteiten, te publiceren gegevens en toegang, (2) UBO-gegevens en toegang en (3) registratieautoriteiten.

Soorten entiteiten, te publiceren gegevens en toegang

De huidige registratieverplichtingen in de onderzochte landen gelden zowel voor rechtspersonen - zoals de naamloze en de besloten aandelenvennootschap, de vereniging en de stichting – als voor personenvennootschappen – zoals de maatschap, de commanditaire vennootschap en de vennootschap onder firma. In alle twaalf landen bestaat een registratieverplichting van gegevens voor de naamloze en besloten vennootschappen. Deze registratie betreft steeds algemene gegevens ter identificatie van de entiteit, zoals naam, vestigingsplaats en gegevens van bestuurder(s). Daarnaast vragen de diverse landen verschillende aanvullende gegevens over de entiteit. Verder zijn rechtspersonen op grond van Europese regelgeving verplicht hun jaarrekening te publiceren. Opvallend is dat Portugal vrij beperkte registratievoorschriften kent. Zo zijn er alleen publicatieverplichtingen voor de Sociedade por Quotas en Sociedade Anónima. Andere landen, zoals Nederland en Zweden, hebben veel ruimere publicatievoorschriften die bijvoorbeeld ook gelden voor de vennootschappen onder firma, verenigingen en stichtingen. In Tabel 1 staat een overzicht van de huidige registratieverplichtingen voor BV en NV achtige vennootschappen (limited liability companies) in de twaalf landen.

Tabel 1. Huidige registratieverplichtingen voor BV- en NV-achtige vennootschappen ('limited liability companies')

	Statutaire naam	Rechtsvorm	Statutaire zetel en adres	Omschrijving van de activiteiten	Registratie-nummer	Datum van oprichting	Aandeel-houders-details
België	x	x	x	x	x	x	*
Duitsland	x	x	x	x	x	x	x
Finland	x	x	x	x	x	x	-
Ierland	x	x	x	x	x	x	x
Luxemburg	x	x	x	x	x	-	-
Malta	x	x	x	x	x	x	x
Nederland	x	x	x	x	x	x	x
Oostenrijk	x	x	x	x	x	x	x
Portugal	x	x	x	x	x	x	x
Spanje	x	x	x	-	x	x	x
Verenigd Koninkrijk	x	x	x	x	x	x	x
Zweden	x	x	x	x	x	x	-

x Verplicht

\- Niet verplicht

* Vennootschappen dienen de identiteit van aandeelhouders te registreren voor zover deze hun deel van het geplaatst aandelenkapitaal nog niet (volledig) hebben voldaan

In de meeste landen is deze informatie vrij toegankelijk voor het publiek. In Finland zijn enkele identificatie gegevens, zoals de sofinummer en het huisadres van bestuurders, voor een selecte groep beschikbaar. De gegevens van Duitse eenmanszaken, vennootschappen onder firma, commanditaire vennootschappen, verenigingen en stichtingen zijn niet openbaar. In Malta zijn gegevens van stichtingen en verenigingen beperkt toegankelijk en die van trusts niet toegankelijk.

UBO-gegevens en toegang

De verplichting om van de UBO informatie te verzamelen, is niet in alle landen op dezelfde manier geregeld. Voordat we ingaan op de verschillen, is het belangrijk om vast te stellen wat er wordt verstaan onder een UBO. De huidige verplichting tot identificatie van de UBO vloeit voort uit de implementatie van de 3e antiwitwasrichtlijn. Een UBO wordt daarin omschreven als de natuurlijke persoon die de uiteindelijke eigenaar is van, of zeggenschap heeft over de entiteit. Maar een UBO is ook de natuurlijke persoon voor wiens rekening een transactie of activiteit wordt verricht. Iemand kwalificeert als UBO zodra die meer dan 25% van de eigendom of de stemrechten heeft in een entiteit. Is er sprake van beheerde gelden, dan gaat het om de begunstigde van meer dan 25% van het vermogen. Uit het verslag van de Europese Commissie[1] blijkt dat er in de praktijk veel onduidelijkheid bestaat over het aanwijzen en vaststellen van de UBO. In Finland en Zweden hoeft de informatie over de UBO's niet te worden geregistreerd. De ondernemingen dienen wel een aandeelhoudersregister bij te houden dat beschikbaar is op het hoofdkantoor van de onderneming. In Nederland bestaat er alleen voor de 100% aandeelhouder een registratieverplichting in het vrij toegankelijke handelsregister. Daarnaast verschillen de huidige registratiesystemen op meerdere punten van elkaar, zoals blijkt uit tabel 2.

1. Brussel, 18.3.2015 COM(2015) 136 final: Mededeling van de commissie aan het Europees Parlement en de raad over fiscale transparantie ter bestrijding van belastingontduiking en –ontwijking.

Tabel 2. Huidige registratieverplichtingen voor aandeelhouders van BV- en NV-achtige vennootschappen ('limited liability companies')

	Naam	Positie / functie	Adres	Aandelenbelang	Geboorteplaats en -datum	BSN
België	x	-	-	-	-	-
Duitsland	x	-	-	x	-	-
Finland	-	-	-	-	-	-
Ierland	x	-	x	x	-	-
Luxemburg	-	-	-	-	-	-
Malta	x	-	x	x	-	-
Nederland**	x	x	-	-	x	-
Oostenrijk	x	-	-	x	x	x
Portugal	x	x	x	x	-	x
Spanje	x	x	-	-	x	-
Verenigd Koninkrijk	x	-	x	x	-	-
Zweden	-	-	-	-	-	-

x Verplicht
- Niet verplicht
* * Alleen in geval van 100% aandeelhouders

In de meeste landen genieten vermogende particulieren, vooral in de context van een familiebedrijf of een familiestichting, een zekere mate van anonimiteit. Finland en Zweden heeft in beginsel iedereen vrije toegang tot alle huidige officiële registers, maar zoals uit tabel 2 blijkt, bevatten deze registers geen informatie over de aandeelhouders, en dus ook niet over de UBO's. De belastingdienst in Finland publiceert een openbare lijst van inkomsten- en vermogenswinstbelasting van belastingplichten. In België kan de minister van financiën in het geval van persoonlijk gevaar voor een vermogende familie de toegang tot de gegevens afschermen.

In Nederland is de informatie in het handelsregister openbaar en kan iedereen die opvragen. Maar alleen een beperkte groep personen en instellingen, zoals notarissen, heeft uiteindelijk toegang tot het privéadres van een bestuurder-natuurlijke persoon.

Registratieautoriteiten

Welke organisatie in een EU-lidstaat is aangewezen als de bevoegde autoriteit voor het uitvoeren van de registratie, verschilt per land. Sommige landen hebben één centrale autoriteit aangewezen als de verantwoordelijke voor de registratie, zoals Spanje en Finland. Daarnaast hebben sommige landen de verantwoordelijkheid voor de registratie bij meerdere autoriteiten ondergebracht. Malta kent een dergelijk gedifferentieerd stelsel, met drie autoriteiten die de registraties bijhouden: de Registry of Companies, Malta Stock Exchange en Registrar of Legal Persons.

Landen als Ierland, Luxemburg en Nederland hebben alleen de Kamer van Koophandel aangewezen als de bevoegde instelling. Spanje heeft de Association of Registraras aangewezen. In Oostenrijk is de rechtbank de bevoegde autoriteit. België kent drie autoriteiten: de griffie van de rechtbank, de Kruispuntbank van Ondernemingen en de Nationale Bank van België. In de meeste landen ligt de verantwoordelijkheid voor de verplichting tot registratie van een entiteit in het handelsregister bij de entiteit zelf, en daarmee bij haar bestuurders. In die zin registreert en controleert een Kamer van Koophandel slechts de informatie die zij verkrijgt.

Duidelijk is dat de registratieverplichtingen in de verschillende landen alleen overeenkomen voor een bepaalde basisregistratie van aandelenvennootschappen. Voor de overige registratieverplichtingen, hoe de toegang daartoe is geregeld en welke autoriteiten de registraties bijhouden, lopen de regelingen in de onderzochte landen in meer of mindere mate uiteen. Zoals uit de volgende hoofdstukken blijkt, kent geen van de landen al een registratie van UBO's zoals door de 4e antiwitwas-richtlijn[2] wordt geïntroduceerd.

2. Richtlijn 2015/849 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2015 inzake de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld of terrorismefinanciering, tot wijziging van Verordening (EU) nr. 648/2012 van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 2005/60/EG van het Europees Parlement en de Raad en Richtlijn 2006/70/EG van de Commissie.

Het UBO-register in vogelvlucht

In dit hoofdstuk zoomen we in op het UBO-register als onderdeel van de 4e antiwitwasrichtlijn. Het verplicht in te voeren UBO-register wordt toegankelijk voor drie groepen personen en instellingen. Het doel van de 4e antiwitwasrichtlijn is om via transparantie belastingontduiking, het witwassen van geld en het financieren van terrorisme te bestrijden.[3] De registratie moet dan ook meer transparantie creëren ter voorkoming van misbruik van juridische entiteiten en constructies. De richtlijn geeft eigen definities van begrippen als juridische entiteit, juridische constructie en UBO.

UBO

Een 'uiteindelijk gerechtigde/begunstigde' (UBO) is een natuurlijk persoon met een (in)direct belang van meer dan 25% in een rechtspersoon of een juridische constructie. Dit kan een financieel en/of zeggenschapsbelang zijn, ofwel het recht om over meer dan 25% van het vermogen van een rechtspersoon of trust te beschikken.

Toegang voor FIE's en voor cliëntenonderzoek

Het UBO-register wordt toegankelijk voor meerdere partijen. Ten eerste de Financiële Inlichtingen Eenheid (FIE). Voor zover de lidstaten daar nog niet over beschikken, moeten ze een operationeel onafhankelijke en zelfstandige FIE oprichten. Verdachte transacties en andere relevante informatie om witwassen en terrorismefinanciering te voorkomen en te bestrijden, moeten worden gemeld bij deze nationale overheidsinstantie. De FIE ontvangt informatie, maar kan deze ook zelf opvragen. Vervolgens gaat deze instantie de verzamelde informatie analyseren en eventueel verspreiden. De FIE verspreidt onder de 'bevoegde autoriteiten' de resultaten van haar analyse als er een vermoeden is van witwassen of terrorismefinanciering. De bevoegde autoriteiten zijn in dit geval de nationale autoriteiten die belast zijn met het toezicht op kredietinstellingen of op financiële instellingen.

Toegang voor FIE's en voor cliëntenonderzoek

Het UBO-register wordt toegankelijk voor meerdere partijen. Ten eerste de Financiële Inlichtingen Eenheid (FIE). Voor zover de lidstaten daar nog niet over beschikken, moeten ze een operationeel onafhankelijke en zelfstandige FIE oprichten. Verdachte transacties en andere relevante informatie om witwassen en terrorismefinanciering te voorkomen en te bestrijden, moeten worden gemeld bij deze nationale overheidsinstantie. De FIE ontvangt informatie, maar kan deze ook zelf opvragen. Vervolgens gaat deze instantie de verzamelde informatie analyseren en eventueel verspreiden. De FIE verspreidt onder de 'bevoegde autoriteiten' de resultaten van haar analyse als er een vermoeden is van witwassen of terrorismefinanciering. De bevoegde autoriteiten zijn in dit geval de nationale autoriteiten die belast zijn met het toezicht op kredietinstellingen of op financiële instellingen.

Naast overheidsinstellingen krijgen bepaalde bedrijven en beroepsgroepen inzage. Het betreft ondernemingen die verplicht zijn om de identiteit van hun cliënten te achterhalen onder de regelgeving ter bestrijding van witwaspraktijken en terrorismefinanciering. Zo kan een bank de informatie uit het register opvragen in verband met een cliëntenonderzoek. Door middel van het register kan de bank vaststellen wie de UBO is van een juridische entiteit of constructie. Dan volgt de beoordeling van de zakelijke relatie en een doorlopende monitoring of de transacties van de klant consistent zijn met de kennis over de klant. Degenen die het register raadplegen, hoeven dit niet te melden aan de personen over wie zij inlichtingen inwinnen.

Welke gegevens komen in het UBO-register?

De eigendomsgegevens van de UBO's moeten worden opgenomen in een centraal register- zoals een handelsregister, bedrijvenregister of een ander openbaar register.

De verplichte gegevens van UBO's van rechtspersonen zijn in ieder geval:

- naam;
- geboortemaand en -jaar;
- nationaliteit;
- woonstaat;
- aard en omvang van het belang.

Bij trusts gaat het om de gegevens van de:

- oprichter
- trustee(s)
- protector
- begunstigde(n)
- alle andere personen die zeggenschap over de trust uitoefenen.

3. Brussel, 18.3.2015 COM(2015) 136 final: Mededeling van de commissie aan het Europees Parlement en de raad over fiscale transparantie ter bestrijding van belastingontduiking en –ontwijking.

Juridische entiteit

Juridische entiteit doelt op een rechtspersoon. Elke lidstaat kent zijn eigen rechtsvormen.

Toegang voor derden

Andere partijen moeten aantonen dat zij een legitiem belang hebben bij het inzien van het UBO-register. De richtlijn stelt als grens aan dit legitiem belang dat het betrekking moet hebben op witwassen, terrorismefinanciering en de daarmee verband houdende basisdelicten, zoals fraude en corruptie. De verwachting is dat journalisten onder deze groep kunnen vallen. Omdat de richtlijn de groep niet duidelijk afbakent, is het gevolg dat het register ruim toegankelijk kan zijn. De verstrekte informatie omvat in ieder geval de naam van de begunstigde(n), de geboortemaand en -jaar, de nationaliteit, het woonland en ook de aard en de omvang van het financieel en/of zeggenschapsbelang. Het is mogelijk dat degenen die toegang tot het register krijgen, een kleine vergoeding voor deze informatie moeten betalen.

Uitzondering op verstrekking van gegevens

De lidstaten kunnen in uitzonderlijke situaties de toegang tot alle of een gedeelte van de informatie weigeren aan meldingsplichtige entiteiten en derden met een legitiem belang. Bij een verzoek van een krediet- of financiële instellingen kan een lidstaat geen beroep doen op een uitzonderingssituatie. De beoordeling vindt per geval plaats. Het gaat daarbij om situaties waarin de betrokkene door het verstrekken van de informatie het risico loopt het slachtoffer te worden van fraude, ontvoering, chantage, geweld of intimidatie of als de betrokkene minderjarig is of om een andere reden kwetsbaar.

Juridische constructie

Een juridische constructie heeft een zelfde structuur en functie als stichting of trust: het beheren van vermogen voor derden. Hieronder valt ook een express trust. Een express trust heeft als doel vermogensbestanddelen onder de macht van een trustee te brengen ten behoeve van een begunstigde.

Verzamelen, bewaren en verstrekken van gegevens

Elke lidstaat heeft zijn eigen UBO-register. De lidstaten moeten ervoor zorgen dat bedrijven en stichtingen de juiste gegevens verzamelen en bewaren. Ook bij ‘express trusts’ moeten de lidstaten regelen dat trustees de juiste informatie geven over de betrokkenen.

Lidstaten moeten ervoor zorgdragen dat bij een cliëntonderzoek een kopie wordt bewaard van de documenten en informatie die nodig zijn voor de vaststelling van de identiteit van de UBO. De bewaartermijn is vijf jaar na het einde van de zakelijke relatie met de klant of na de datum van een incidentele transactie. Die termijn geldt ook voor transactiedocumenten. Na deze periode moeten de meldingsplichtige entiteiten de gegevens verwijderen die zij hebben verzameld voor het cliëntenonderzoek. De vijfjaarstermijn kan eenmalig worden verlengd met vijf extra jaren.

Vanwege de grensoverschrijdende aard van witwaspraktijken en terrorismefinanciering is de internationale samenwerking in de EU van groot belang. De FIE’s van verschillende lidstaten kunnen onderling informatie bij elkaar opvragen. Een weigering van dit verzoek is alleen in uitzonderlijke gevallen mogelijk. Een lidstaat kan er eventueel wel voor kiezen om een zelfregulerende instantie in te stellen. Deze wordt dan als eerste geïnformeerd, in plaats van de FIE’s. Ook mag deze instantie, als de lidstaat dat verkiest, weigeren om de FIE’s specifieke inlichtingen te geven. Een voorbeeld hiervan is informatie die afkomstig is van advocaten die hun cliënten adviseren tijdens juridische procedures.

De invoering van het UBO-register op grond van de 4e antiwitwasrichtlijn gaat dus een stap verder dan de huidige registratieverplichtingen. Hoe groot die verandering is, hangt af van de wijze waarop de lidstaten deze richtlijn gaan implementeren, aangezien zij enige mate van vrijheid daarin hebben. Om daarvan in dit stadium al een beeld te krijgen, hebben wij onderzoek gedaan naar de verwachtingen rondom de invoering van dit register in twaalf Europese landen en de impact die dit op ondernemende en vermogende families zal hebben.

Wat zijn de verwachtingen?

De invoering van de 4e antiwitwasrichtlijn brengt zonder twijfel veel verandering in de registratieverplichtingen voor familiebedrijven en hun grootaandeelhouders in Europa. Maar wat die veranderingen precies zijn en hoe groot de impact daarvan exact is, is nog niet duidelijk. Dit is van meerdere factoren afhankelijk, zoals het recht op privacy en de garanties van gegevensbescherming.[4] Uit ons onderzoek blijkt dat in de meeste landen vooral zorgen zijn geuit over de gegevensbescherming. De systeemverandering die nodig is voor de invoering van het UBO-register, heeft ook gevolgen voor de kosten van naleving en de administratieve lasten van onder andere familiebedrijven.

De invoering van dit register kan grote gevolgen hebben voor de eigendomsstructuren die een bepaalde mate van privacybescherming en veiligheid van ondernemende en vermogende families als doel hebben. Het gaat in Nederland dan bijvoorbeeld om het gebruik van een Stichting Administratiekantoor of van een open commanditaire vennootschap. In Portugal betreft het complexere internationale structuren rondom de Sociedade Anónima (waarvan de aandeelhouders op dit moment nog niet voor het publiek kenbaar zijn). Vermogende Duitse families zijn bezorgd om het onderscheid tussen privé- en bedrijfsvermogen dat door de registratie kenbaar wordt. In het Verenigd Koninkrijk (VK) concentreren de zorgen zich voornamelijk rondom de trusts. Op dit moment hoeven trusts daar namelijk niets te registreren over trustees, protectors of begunstigden. Door de gevoelens van onveiligheid valt niet uit te sluiten dat de families de optie overwegen om hun familiebedrijven te verplaatsen naar EU-lidstaten met een beperkte invoering van het UBO-register of zelfs buiten Europa. Als dat gebeurt, zou het UBO-register zijn doel voorbijschieten. In Zweden maken de families zich bovendien ook zorgen om de verzwaring van de administratieve lasten die deze richtlijn met zich gaat meebrengen voor hun ondernemingen.

We kunnen constateren dat de implementatie van de 4e antiwitwasrichtlijn grote stelselwijzigingen met zich brengt waar de meeste landen nog niet op voorbereid zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor de wijze waarop de entiteiten geïdentificeerd worden. In de 3e antiwitwasrichtlijn was er nog een onderscheid tussen de registratieverplichtingen voor instellingen en personen aan de ene kant en de registratieverplichtingen van de rechtspersonen en personenvennootschappen aan de andere kant. Door de 4e antiwitwasrichtlijn worden registratieverplichtingen meer geharmoniseerd door de invoering van het UBO-register.

Verder blijkt dat er in de onderzochte landen nog veel onduidelijkheid heerst over de administratieve lasten en bestuurlijke boetes voor het niet-naleven van de verplichtingen. De landen geven verder aan dat er een passend evenwicht moet worden gevonden tussen de implementatie van de 4e antiwitwasrichtlijn en de eerbieding van de gegevensbescherming en privacy van de UBO's. Te meer omdat de invoering van het UBO-register in veel gevallen invloed kan hebben op de veiligheid van de UBO's.

Oostenrijk

In Oostenrijk is het vooralsnog onduidelijk of er een aparte UBO-register voor trusts zal komen, omdat Oostenrijk (als 'common law' land) geen trustregime kent. Voor de huidige Oostenrijkse stichtingen is er eveneens onduidelijkheid over hoe het UBO-register daarvoor zal worden ingericht. Onduidelijk is nog of het 'gewone' UBO-register dat voor andere entiteiten geldt ook op deze stichtingen van toepassing zal zijn, of dat er een separaat UBO-register voor komt.

4. Brussel, 18.3.2015 COM(2015) 136 final: Mededeling van de commissie aan het Europees Parlement en de raad over fiscale transparantie ter bestrijding van belastingontduiking en –ontwijking.

Finland

De verwachting is dat het UBO-register gegevens als de naam en de woonplaats van de UBO voor derden beschikbaar zal stellen. Dit zal ook gelden voor de gegevens van minderjarigen. Een punt van aandacht daarbij is dat aan journalisten beschikbaar gestelde gegevens uit het UBO-register geen publicatiebeperkingen krijgen. Hoewel het risico op fysieke bedreiging zoals ontvoering laag wordt ingeschat, is dit – naar verwachting – toch een van de redenen geweest om het sofinummer en het exacte adres van de UBO niet op te nemen. Het Fins patentenregistratiebureau zal verantwoordelijk worden voor de registratie van de UBO-gegevens. Op het niet naleven van de registratieverplichtingen komen bestuurlijke boetes. Voor de financiële bedrijven die onder het toezicht van de Finse Financiële toezichtautoriteit vallen, wordt een boete van vijf miljoen euro en voor alle andere entiteiten een boete van een miljoen euro verwacht. Finland loopt daarmee voorop met haar implementatieanalyse vergeleken met de andere onderzochte landen en heeft daarvoor een werkgroep ingesteld.

Verenigd Koninkrijk

Met de introductie van het 'Persons of Significant Control register' (PSC) in april 2016, zal het VK gedeeltelijk al gaan voldoen aan het verplichte UBO-register. Het PSC neemt niet alleen de 25%-bezitsgrens in aanmerking, maar bestrijkt ook personen die een belangrijke mate van invloed of controle in een onderneming uitoefenen. Het maakt daarbij niet uit of er direct of indirect invloed of controle uitgeoefend wordt. Er zal een wettelijke richtlijn komen met concrete aanwijzingen om de kwalificatie voor de PSC te vergemakkelijken. De gegevens uit de PSC zullen publiekelijk beschikbaar zijn, tenzij er een vertrouwelijkheidsbevel gegeven wordt.

In aanvulling op de PSC zal door de volledige omzetting van de richtlijn een registratieverplichting voor trusts gelden, in tegenstelling tot de huidige situatie. De overheid staat positief tegenover de invoering van het UBO-register voor 'Limited Liability companies' en 'Limited Liability Partnerships'. Als een derde informatie opvraagt over een UBO van een bedrijf en het desbetreffende bedrijf meent dat er geen sprake is van een legitiem belang hiervoor, dan kan het bedrijf dat melden bij de rechtbank en de verzoeker. De rechter zal dan moeten oordelen of het verzoek al dan niet rechtmatig is. De verwachting is dat het begrip legitiem belang ruim zal worden uitgelegd. Verder brengt het UBO-register grote veranderingen met zich mee die de privacy van de UBO zullen raken. De 'Companies House' zal het UBO-register bijhouden. Bij het niet naleven van de verplichtingen volgen er strafrechtelijke sancties. Dit kan resulteren in vrijheidsontneming of een strafboete.

Het VK ziet met de invoering van het UBO-register hoge administratieve en nalevingskosten ontstaan.

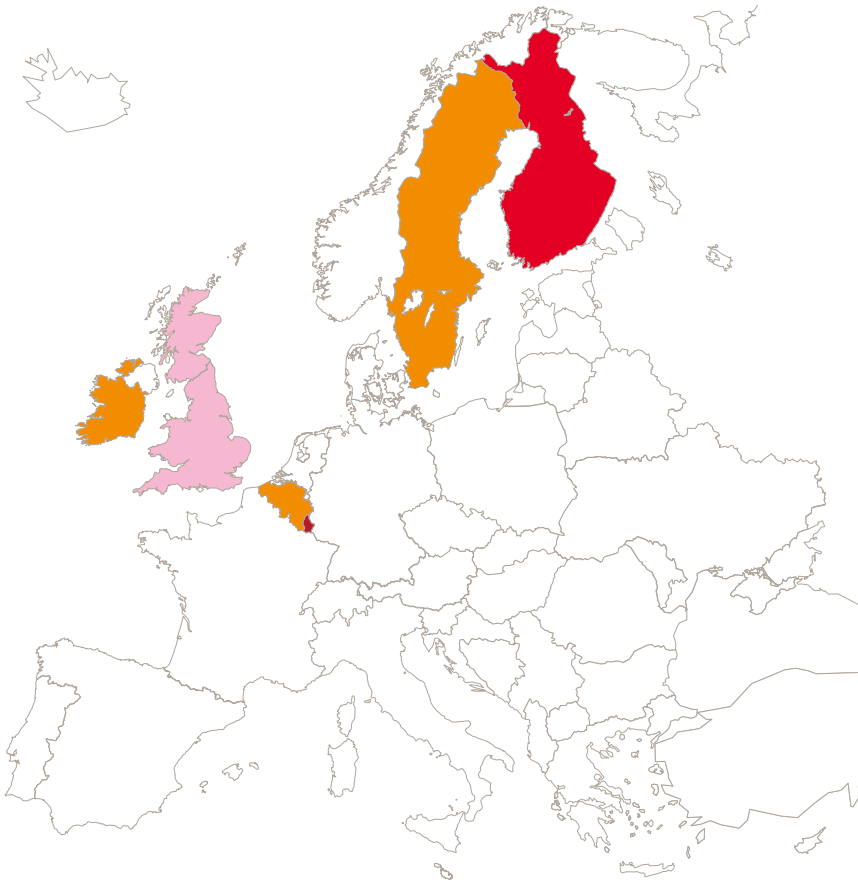

Luxemburg

De Luxemburgse wetgever zal zich bij de implementatie nauwgezet aan de tekst van de richtlijn houden. Het UBO-register zal niet onder de Kamer van Koophandel vallen, maar onder een private instelling. Het is echter nog niet duidelijk welke instelling dat precies zal zijn.

België, Ierland en Zweden

In deze landen is nog geen informatie beschikbaar over de wijze waarop de richtlijn zal worden geïmplementeerd. Zweden verwacht wel dat er grote veranderingen zullen optreden die van invloed zijn op de privacy van UBO's en dat de administratieve lasten zullen stijgen.

Spanje

De Association of Registrars zal als UBO-register gaan fungeren. De verwachting is dat voor de boetes aansluiting zal worden gezocht bij het bestaande bestuurlijke boetestelsel.

Portugal

Het UBO-register zal waarschijnlijk de grootste impact hebben op de 'Sociedade Anónima'. Door de invoering van de richtlijn wordt de identiteit van de aandeelhouders, ook in complexere internationale structuren, zichtbaar. Het Instituut voor registratie en notariële zaken gaat het UBO-register in een centraal handelsregister onderbrengen.

Duitsland

Met de komst van het UBO-register zal naar verwachting een onderscheid ontstaan tussen het ondernemings- en privévermogen. Dit onderscheid en de mogelijke veiligheidsrisico's voor minderjarigen kunnen negatief uitpakken. Vanuit de overheid is er vooralsnog weinig communicatie geweest over de exacte details van het register, maar voor het legitiem belang wordt er vanuit gegaan dat de drempel relatief laag zal zijn. Dit betekent dat derden zoals schuldeisers, curatoren en de Duitse belastingdienst profijt zullen hebben van het UBO-register. Voor de journalisten gelden dezelfde regels als onder het huidige regime, namelijk rechtmatig verkregen gegevens kunnen zij vanwege persvrijheid vrij publiceren. De impact zal het grootst zijn bij een gespreid familieaandelenbelang. Over de autoriteiten waaronder het UBO-register zal vallen, is er nu nog geen informatie beschikbaar.

Nederland

De Nederlandse regering zal de volledige twee jaar benutten die is gegeven voor de invoering van het UBO-register, omdat dit naar verwachting een ingrijpend proces zal zijn. De overheid overweegt op dit moment de Kamer van Koophandel en het notariaat als de verantwoordelijke partij voor het UBO-register aan te wijzen.

Eind 2012 is in Nederland bekendgemaakt dat er een Centraal Aandeelhoudersregister (CAHR) komt.[5] Het beoogde doel van een dergelijk register is het transparant maken van de aandeelhoudersbelangen van BV's en niet-beursgenoteerde NV's. Een belangrijk verschil tussen het UBO-register en het CAHR, is dat CAHR niet openbaar toegankelijk is maar slechts toegang biedt aan overheidsdiensten in het kader van controle, toezicht en handhaving. Daarnaast krijgen aandeelhouders zelf en het notariaat toegang tot het register. De privacy van de aandeelhouders wordt daarmee gewaarborgd. Een gemeenschappelijk element tussen het UBO-register en het CAHR is de centrale verzameling en ontsluiting van de informatie over aandelen en aandeelhouders.

De invoeringsdatum zou oorspronkelijk 1 januari 2016 zijn, maar vanwege lopend onderzoek zal de invoeringsdatum later zijn. Er zijn namelijk plannen om de instelling van het UBO-register mee te nemen in het wetsvoorstel over de invoering van het CAHR."

Malta

De verwachting is dat de implementatie van de richtlijn vooral entiteiten zal treffen waarvan de UBO's onder de huidige regelgeving nog niet geregistreerd hoeven te worden. De Registrar of Companies en de Registrar of Legal Persons zullen verantwoordelijk zijn voor de registratie. Opvallend is dat voor de trusts nu geen registratieverplichting geldt. Als die er straks wel komt, zal dat een grote impact kunnen hebben op de positie van de UBO van het trustvermogen.

5. Kamerstukken II 2012/13, 32 608, nr. 4.

Impact in de maatschappij

De achterliggende reden voor de invoering van het UBO-register is de verscherpte Europese strijd tegen belastingontduiking, witwaspraktijken en financiering van terrorisme. De transparantie als gevolg van dit UBO-register wordt als middel gezien om dit doel te bereiken. Maar er zit ook een keerzijde aan dit middel, want de invoering kan een grote impact hebben op de privacy en veiligheid van ondernemende en vermogende families. Daarom is het belangrijk om de dialoog te voeren over hoe het gerechtvaardigde doel van de antiwitwasrichtlijn kan worden gerealiseerd, zonder dat dit (in potentie) al te schadelijke effecten heeft.

Een registratie van alle UBO's acht de Europese wetgever noodzakelijk om de identiteit zichtbaar te maken van natuurlijke personen achter de juridische entiteiten die in Europa zijn opgericht. De registratie moet ervoor zorgen dat mogelijke witwaspraktijken, financiering van terrorisme of andere zware delicten als corruptie en fraude makkelijker aan het licht komen. Door de openbare registratie zou iemand zich niet meer kunnen verschuilen achter een 'ondoorzichtig web van juridische constructies'.

Toegankelijkheid van het register

Echter, de brede en relatief eenvoudige toegang tot dit register met persoonsgegevens baart zorgen. Het gaat dan uitdrukkelijk niet om de toegang voor overheids- en opsporingsdiensten. Het is immers te begrijpen dat een UBO-register voor deze partijen toegankelijk wordt. Wel zorgwekkend is de toegang voor de omvangrijke groep meldingsplichtige instellingen, de ondernemingen die verplicht zijn de identiteit van hun cliënten te achterhalen. Dit geldt nog meer voor de nog niet afgebakende groep met een aantoonbaar 'legitiem belang', dat verband houdt met bestrijding van witwaspraktijken en terrorismefinanciering. Want wanneer is er sprake van een dergelijk 'legitiem belang'? De Europese wetgever laat de invulling van dit begrip grotendeels aan de Europese lidstaten over. De invulling bepaalt hoe groot de groep is die met een beroep op dit belang het register kan raadplegen. De vraag is of enkel het belang van effectieve handhaving (opsporing en toezicht) of journalistieke waarheidsvinding volstaat, en of dat er ook een afweging van dit belang zal plaatsvinden met het belang van de UBO om de privacy te beschermen. De richtlijn schrijft in ieder geval wel voor dat de toegang tot het register conform de privacybeschermingsregels moet worden geregeld.

Grenzen van transparantie

Het is evident dat de belangen van de betrokkene ernstig kunnen worden geschaad bij een onzorgvuldige of onbevoegde verwerking van persoonsgegevens. Dit risico rechtvaardigt het opnemen van waarborgen tot voorkoming van misbruik. Verder vrezen ondernemende en vermogende families dat de openbare informatie zal leiden tot ongewenste vermelding op 'miljonairslijstjes' en het niet denkbeeldige gevaar van chantage, geweld, intimidatie, ontvoering of oplichting. Dit is vooral het geval als het gaat om minderjarigen of andere kwetsbare personen. Deze zorgen spelen in vrijwel alle onderzochte Europese landen. Hoe ruimer de toegang tot de privacygevoelige gegevens is, hoe hoger het risico.
De richtlijn geeft een uitzondering op de registratieverplichting voor minderjarigen of andere kwetsbare personen. In overige gevallen is alleen een uitzondering mogelijk als er sprake is van aantoonbaar gevaar voor persoonlijke veiligheid. Het is echter aan de UBO om dit aan te tonen. Maar wanneer is sprake van 'aantoonbaar gevaar'? Hoe kan de UBO dit bewijzen? Zeker dreiging van gevaar is zeer moeilijk aan te tonen.

De kern van de dialoog

Er weerklinken in de maatschappij verschillende geluiden in de dialoog rond dit thema. Aan de ene kant zijn er partijen die het UBO-register omarmen vanuit de insteek van de maatschappelijke roep om meer transparantie. Aan de andere kant staan de partijen die zich zorgen maken over wat voor ongewenste gevolgen toename van transparantie kan hebben, waarbij zij meer zitten op de lijn van privacybescherming. Beide kanten voeren veelal valide punten aan. Waar gaat de dialoog in de kern om?

Het spreekt vanzelf dat het doel van de EU-antiwitwasrichtlijn – door middel van transparantie bestrijden van belastingontduiking, witwaspraktijken en terrorismefinanciering – belangrijk en valide is. Het debat draait echter om de wijze waarop dat doel wordt nagestreefd, dus om het middel tot dat doel.

Het voorgestelde middel voor dit doel is vastleggen wie UBO's zijn. Met de registratie wordt in wezen beoogd criminele of ongewenste activiteiten aan de oppervlakte te brengen zodat de overheid die kan aanpakken. Het doel van de registratie is dus niet om vast te stellen hoeveel aandelen iemand precies heeft, of dat vermogens op een bepaalde waarde kunnen worden geschat.

Daarbij komt het belang van het familiebedrijf voor de Europese economie. In vrijwel elk Europees land bestaat de overgrote meerderheid van ondernemingen uit familiebedrijven. Ook vanuit economisch perspectief is er dus reden zorgvuldig om te gaan met deze groep bedrijven. Het UBO-register vormt daarbij niet bepaald de olie voor de motor van de Europese economie. Is hier dan geen uiterste voorzichtigheid geboden?

Het lopende debat

We hebben een aantal argumenten in het debat over transparantie en privacybescherming hierna naast elkaar geplaatst.

Meer aandacht voor transparantie		Meer aandacht voor privacybescherming
Het gerechtvaardigde doel van het UBO-register is om te voorkomen dat mensen een niet-bonafide constructie gaan opzetten.	↔	Maar er is vooralsnog geen controle op de eventuele niet-bonafide personen die het UBO-register kunnen raadplegen.
Het risico op ontvoering wordt niet groter door de komst van het UBO-register. De redenering daarbij is dat het UBO-register niet meer informatie geeft dan er nu al beschikbaar is want de eigenaren van grote bedrijven en hun familieleden zijn nu veelal al bekend. Bovendien komen er geen privéadressen in het UBO-register, maar slechts contactinformatie van bedrijven en basale identiteitsgegevens.	↔	Het UBO-register gaat echter meer informatie bevatten dan de huidige registratieverplichtingen, want iedere aandeelhouder met een belang van meer dan 25% wordt daarin opgenomen. Er zijn eigenaren van grote bedrijven die nu niet bekend zijn, omdat zij – om zeer uiteenlopende redenen – bewust anoniem willen blijven en de publiciteit mijden. Die groep is straks eenvoudiger te achterhalen door de opname in het UBO-register. Het risico neemt weliswaar slechts in kleine mate toe, maar als het geringe risico op ontvoering of afpersing zich voordoet, zijn de gevolgen onevenredig groot.
De eigendomspercentages ter identificatie van de UBO zijn niet makkelijk om te rekenen naar een geldwaarde, omdat daarover geen publieke informatie beschikbaar is.	↔	Voor familiebedrijven geldt veelal een publicatieverplichting van de jaarstukken in de verschillende handelsregisters, waarin wel waarden zijn opgenomen. Met de eigendomspercentages in het UBO-register is dan wel degelijk een berekening van (benaderde) geldwaarde mogelijk.
Het opnemen van een uitzondering voor familiebedrijven zal het UBO-register nutteloos maken. Kwaadwillenden kunnen dan door het oprichten van een familiebedrijf relatief eenvoudig buiten schot blijven. De veiligheid van vermogende families zou juist gebaat bij het UBO-register omdat daarmee criminaliteit doeltreffender kan worden aangepakt.	↔	De vraag hierbij is of het UBO-register als middel dermate effectief is dat het een (weliswaar relatief kleine) toename van een risico op afschrikwekkende gevolgen rechtvaardigt.

De gefundeerde dialoog

Het is duidelijk dat de dialoog moet gaan over relevante zaken: over de toegang tot, de vorm en omvang van een registratie. Deze dialoog moet gedegen en onderbouwd worden gevoerd. Steeds moet daarbij de partijen helder voor ogen staan wat het doel van de registratie is: criminele of ongewenste activiteiten transparant maken om ze te kunnen aanpakken en niet om inzichtelijk te maken hoeveel vermogen iemand heeft. Vanuit dat perspectief is het maar de vraag of het UBO-register hiervoor het juiste instrument is.

Deze dialoog is niet bedoeld om een winnaar of een verliezer aan te wijzen. Het is juist de bedoeling om tot een balans te komen in de afweging van enerzijds meer transparantie om maatschappelijk ongewenste constructies te bestrijden en anderzijds het maatschappelijk belang om de privacy van de betrokken niet onnodig te schaden.

Volgens Oxfam Novib komt er geen informatie openbaar waarvan dat ongewenst is.
Met de argumenten die hiervoor grotendeels zijn uiteengezet, onderbouwt Oxfam Novib waarom het UBO-register op zichzelf een relatief onschadelijk middel is om de noodzakelijke transparantie te bereiken. Het register zorgt ervoor dat noodzakelijke informatie beschikbaar wordt voor partijen die moeten toezien op bonafide gebruik van het rechtssysteem. De veronderstelde blootstelling van UBO's bij familiebedrijven door het UBO-register is nu al een feit: : *"Mensen met kwaad in de zin weten precies waar de grote vermogens zitten. Daar hebben ze geen register van uiteindelijke gerechtigden voor nodig"*.

In het voorjaar van 2015 hebben de ondernemersorganisatie VNO-NCW en MKB Nederland in een brief aan de ministers Van Kamp (Economische Zaken) en Van der Steur (Veiligheid en Justitie) expliciet aandacht gevraagd voor de privacy- en veiligheidsrisico's die aan de invoering van het UBO-register kleven: "Deze bedrijven vrezen voor de persoonlijke veiligheid van familieleden (kidnapping), chantage en ongewenste vermelding op miljonairslijstjes". Daarom dringt VNO-NCW er dan ook op aan om maximaal gebruik te maken van de mogelijkheden die de richtlijn biedt om de toegang tot het UBO-register zoveel mogelijk te beperken: "Deze gevoelens van onveiligheid leiden ertoe dat vestiging in het buitenland wordt overwogen. Dat is ongewenst. Familiebedrijven zijn van groot belang voor de Nederlandse economie en dienen voor Nederland behouden te blijven."

Conclusies en aanbevelingen

De komst van het UBO-register is een feit, maar de definitieve vorm in de verschillende EU-lidstaten staat nog niet vast. Het doel van dit register is om - door middel van transparantie - belastingontduiking, witwaspraktijken en terrorismefinanciering aan te pakken. De vraag is echter of dit register verder gaat dan nodig is of dat er zelfs een risico is dat het averechts effect heeft.

Uit ons onderzoek blijkt dat de invoering van het UBO-register negatieve impact heeft op de privacy en gevoelens van veiligheid van UBO's. De zorgen die daarmee gepaard gaan verdienen serieuze aandacht. De nationale wetgever moet die zorgen meewegen bij het vinden van een goede balans tussen de maatschappelijk gewenste transparantie en het individuele recht op privacy. De verwerking van persoonsgegevens moet ook hierbij voor elk lid van de samenleving met voldoende waarborgen zijn omkleed.

Verwachtingen in de verschillende landen

In de meeste onderzochte landen concentreren de zorgen over de invoering van het UBO-register zich rondom de persoonsgegevensbescherming, vooral als het om minderjarigen en andere kwetsbare personen gaat. Een enkel land meldt ook verzwaring van de administratieve lasten voor de bedrijven. De betrokken landen verschillen echter onderling als het gaat om de inschatting of het voor het publiek beschikbaar stellen van de UBO-gegevens een reëel gevaar vormt voor de veiligheid van de UBO. Zoals uit het rapport blijkt, verschillen de meningen daarover ook bij de verschillende stakeholders.

Sommige landen kennen nu al vrije toegang tot alle officiële registers, maar de huidige registratieverplichting is niet zo uitgebreid als het UBO-register op basis van de 4e antiwitwasrichtlijn. Andere landen erkennen reeds in de huidige registratie het persoonlijke gevaar voor vermogende families, en hebben voorzien in een mogelijkheid tot afscherming van gegevens.

Naar verwachting zullen sommige landen, zoals Finland, selectief te werk gaan bij het beschikbaar stellen van de UBO-gegevens voor het publiek: wel de naam en de woonplaats van de UBO, maar niet het sofinummer en het exacte adres. Opvallend is dat journalisten in Finland de gegevens die zij uit het UBO-register verkrijgen, waarschijnlijk vrij mogen gebruiken en daarvoor dus geen belemmeringen krijgen opgelegd.

Duitsland vreest voor de mogelijke veiligheidsrisico's voor minderjarigen en de negatieve uitwerking van het verwachte onderscheid tussen het ondernemings- en privévermogen door de invoering van het UBO-register. Hoewel de exacte invulling van het UBO-register nog niet bekend is, lijkt het erop dat het begrip 'legitiem belang' waarop derden zich kunnen beroepen ruim zal zijn zodat schuldeisers, curatoren en de Duitse belastingdienst een brede toegang tot het UBO-register zullen hebben. In VK zal dit begrip eveneens ruime invulling hebben, maar toch is het daar mogelijk dat in twijfelgevallen iemand met een legitiem belang geen toegang krijgt tot de UBO-gegevens. De rechter zal achteraf toetsen of dit terecht was.

Wat betreft de trusts, zal in Oostenrijk het UBO-register naar verwachting geen gegevens over trusts bevatten omdat een apart trustregime daar ontbreekt. In VK en Malta zal de komst van het UBO-register daarentegen grote impact voor de UBO hebben, omdat deze landen nu geen registratieverplichtingen voor trusts kennen. Er zijn op dit moment nog geen signalen dat er in die landen een uitzondering of beperking komt voor trustgegevens.

De vergelijking tussen de EU en de VS laat zien dat de VS op dit moment nog geen vergelijkbaar register kent. Gelet op het doel waarvoor het UBO-register wordt ingevoerd – het tegengaan van belastingontduiking, witwaspraktijken en terrorismefinanciering – zou een dergelijk register gevoelsmatig passend zijn voor een land als de VS, dat vooroploopt in de strijd tegen terrorisme. Hoewel er op dit moment geen verwachting is dat de VS een UBO-register gaat invoeren, is het interessant om te zien of andere jurisdicties het Europese voorbeeld zullen volgen.

Centraal Aandeelhoudersregister

De Nederlandse wetgever heeft naar onze mening bij de invoering van het nationale Centraal Aandeelhoudersregister een goede belangenafweging gemaakt en uiteindelijk gekozen voor een besloten register. Dit register is toegankelijk voor opsporingsdiensten en toezichthouders, maar andere belanghebbenden kunnen alleen via de vennootschap of de aandeelhouder aan de benodigde gegevens komen. Wij denken dat een soortgelijke toegangsregeling voor het UBO-register de privacy van de betrokkenen beter zou waarborgen.

Aandacht voor privacy en veiligheid

Over de precieze invoering van het UBO-register bestaat nog veel onduidelijkheid in de onderzochte landen. Naar aanleiding van het kader dat de 4e antiwitwasrichtlijn voorschrijft, zijn er veel uitingen van zorg over de privacy en gevoelens van veiligheid van UBO's. Deze zorgen moet de nationale wetgever serieus nemen en laten meetellen in de afweging tussen transparantie en privacy. De richtlijn schrijft immers voor dat het regelen van de toegang tot het register conform de privacybeschermingsregels moet plaatsvinden. Belangrijk daarbij is dat er een dialoog plaatsvindt over de relevante zaken zoals de toegang tot, de vorm en omvang van een register. Ook moet die dialoog gedegen en onderbouwd worden gevoerd. Het doel van de registratie is niet de omvang van het aandelenpakket per aandeelhouder vast te stellen, of het vermogen op een bepaalde waarde te schatten. Het doel is om criminele of ongewenste activiteiten bloot te leggen en daar korte metten mee te maken. In dat geval rijst er ernstige twijfel of het UBO-register daar wel een voldoende verfijnd instrument voor is. Gelet op het belang van familiebedrijven voor de Europese economie, vereist de invoering van het register in ieder geval behoedzaamheid.

De nationale wetgever moet dus bij de invoering van dit register bedachtzaam te werk gaan. Wij pleiten ervoor om de zorgen daarover constructief in de overweging over de vormgeving van het UBO-register mee te nemen. Immers, ook al zou het risico op ongewenste gevolgen gering zijn, wanneer die gevolgen zich wel voordoen, dan zijn ze onevenredig groot.

Het is zeer wenselijk dat in de vormgeving van het UBO-register een goede balans wordt gevonden tussen transparantie en privacybescherming.

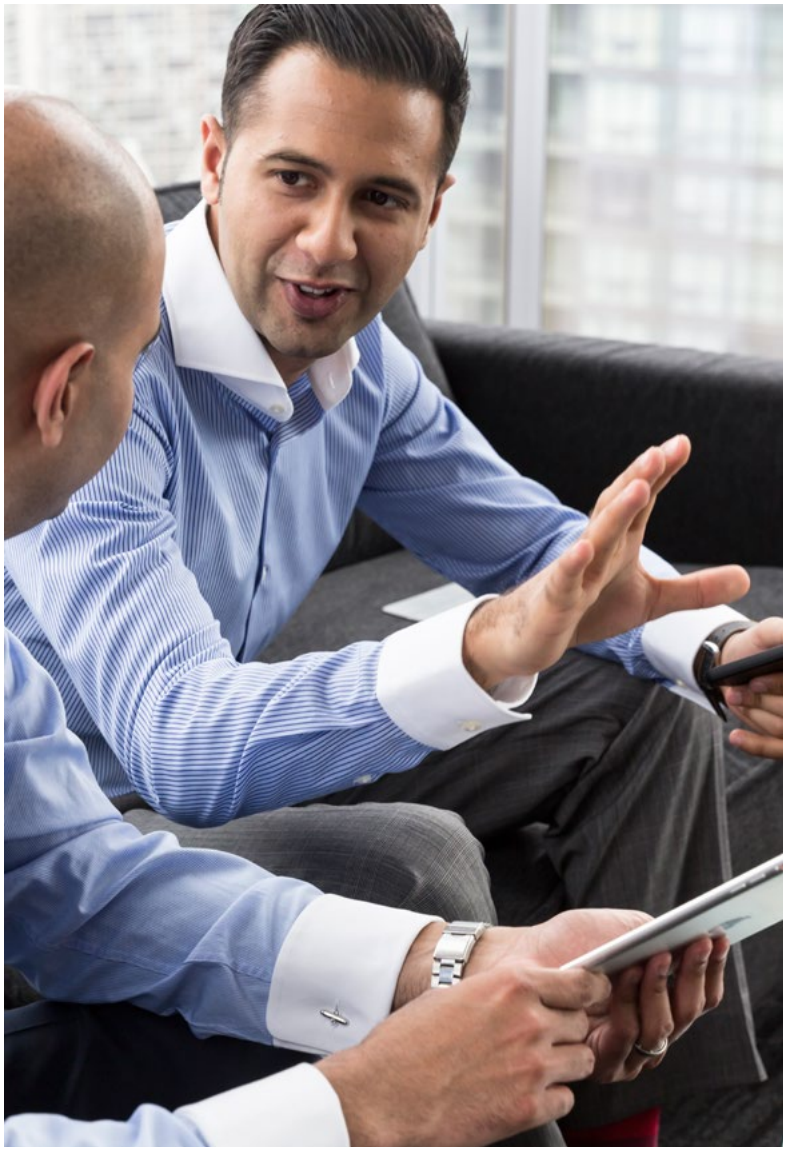

Verantwoording

Bij dit onderzoek zijn onze PwC-specialisten op het gebied van family business uit twaalf landen betrokken. Het gaat om België, Duitsland, Finland, Ierland, Luxemburg, Malta, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Spanje, het Verenigd Koninkrijk en Zweden.

In deze bijlage lichten wij onze onderzoeksopzet en -aanpak toe.

Onderzoeksvraag

Onze centrale onderzoeksvraag luidt:

'Wat is de impact van het UBO-register dat door de vierde antiwitwasrichtlijn wordt geïntroduceerd, op eigenaren van familiebedrijven en hun familie?'

Hiervoor hebben wij de volgende deelvragen opgesteld:

1. Wat zijn de huidige registratieverplichtingen voor deze groep?
2. Hoe verhoudt het UBO-register zich tot antiwitwas regelgeving in andere jurisdicties, zoals de Verenigde Staten?
3. Hoe verloopt het debat over de invoering van het UBO-register en waar concentreert zich dat op?
4. Staat de invoering van een UBO-register wel in goede verhouding ten opzichte van het doel dat daarmee wordt nagestreefd?

Onderzoeksmethode

Aan onze Family Business specialisten van de betrokken landen hebben wij aan de hand van de deelvragen een questionnaire met een vijftiental vragen voorgelegd. De uitkomst van de questionnaire hebben wij in een overzicht verwerkt, dat wij vervolgens weer aan de betrokken landen ter commentaar hebben voorgelegd. Naar aanleiding hiervan hebben wij zo nodig nog specifieke vervolgvragen gesteld.

Contact

Neem voor meer informatie over een specifiek land contact op met de familiebedrijvenspecialist ter plekke:

Nederland

Renate de Lange-Snijders
+31 (0) 88 792 39 58
renate.de.lange@nl.pwc.com

Casper de Nooijer
+31 (0) 88 792 19 35
casper.de.nooijer@nl.pwc.com

Frank Erftemeijer
+31 (0) 88 792 50 44
frank.erftemeijer@nl.pwc.com

België

Philippe Vyncke
+32 (0) 9 2688303
philippe.vyncke@be.pwc.com

Duitsland

Hartwig Welbers
+49 (0) 711 25034 3165
hartwig.welbers@de.pwc.com

Finland

Kari Stenqvist
+358 (0) 20 787 7000
kari.stenqvist@fi.pwc.com

Ierland

Dermot Reilly
+353 (0) 1 792 8605
dermot.reilly@ie.pwc.com

Luxemburg

Alain Meunier
+352 (0) 49 48 48 3314
alain.meunier@lu.pwc.com

Malta

Mirko Rapa
+356 (0) 2564 6738
mirko.rapa@mt.pwc.com

Oostenrijk

Rudolf Krickl
+43 (0)1 501 88 3420
rudolf.krickl@at.pwc.com

Portugal

Rosa Areias
+351 (0) 225433197
rosa.areias@pt.pwc.com

Spanje

Gemma Moral
+34 (0) 915 684 467
gemma.moral@es.pwc.com

Verenigd Koninkrijk

Sian Steele
+44 (0) 122 355 2226
sian.steele@uk.pwc.com

Zweden

Mikael Carlén
+46 (0) 10 2125212
mikael.carlen@se.pwc.com

Voor overige vragen kunt u contact opnemen met:

PwC
Knowledge Centre Tax & HRS
Fascinatio Boulevard 350
3065 WB Rotterdam
Postbus 8800
3009 AV Rotterdam
Telefoon: +31 (0) 88 792 43 51
E-mail: knowledge.centre.taxhrs@nl.pwc.com

Deze uitgave is afgesloten op 7 december 2015. Latere ontwikkelingen zijn hierin niet opgenomen.

Redactie

Folkert Hendrikse
Judith van Arendonk-Day
Marjon den Toom
Mitra Tydeman
Pjotr Anthoni
Sandra Mochèl
Walid Sediq

Bij PwC willen we een bijdrage leveren aan het vertrouwen in de maatschappij en het oplossen van belangrijke problemen. Wij zijn een netwerk van firma's in 157 landen met meer dan 208.000 mensen. Bij PwC in Nederland werken ruim 4.400 mensen met elkaar samen. Wij zien het als onze taak om kwaliteit te leveren op het gebied van assurance-, belasting- en adviesdiensten. Vertel ons wat voor u belangrijk is. Meer informatie over ons vindt u op www.pwc.nl.

© 2015 PricewaterhouseCoopers. Alle rechten voorbehouden. PwC verwijst naar de Nederlandse firma en kan soms naar het PwC-netwerk verwijzen. Elke aangesloten firma is een afzonderlijke juridische entiteit. Kijk op www.pwc.com/structure voor meer informatie.